

Riješimo duojbu - zlostavljanje ili...?

STOP NASILJU MEĐU DJECOM
Pripremila: Vera Šušić, dipl. psihologinja

Vrijeme realizacije

sat razrednog odjela

Za učenike od 5. do 8. razreda.

Ciljevi

- podsjetiti učenike na ključne elemente po kojima prepoznajemo zlostavljanje;
- naučiti razliku između zlostavljanja i sukoba;
- potaknuti učenike koji se nađu u ulozi promatrača da nešto poduzmu.

Provedba radionice

Razrednik

Na početku školske godine donijeli smo pravila ponašanja koja su na zidu u obliku plakata.

Podsjetimo se...

Kakve odnose želimo u svome razredu?

(Dopustiti učenicima da kažu - npr. poštovati jedni druge, pomagati jedni drugima, koristiti se pristojnim i ljubaznim riječima, osjećati se sigurnima i prihvaćenima...).

Kakve odnose ne želimo u svome razredu? (Dopustiti učenicima da kažu - npr. ne želimo se tući, vrijeđati, rugati, psovati, isključivati nekog iz igre...).

Ovih se pravila moramo svi pridržavati i upozoriti učenika koji ih krši da to nije u redu. Na taj način pridonijet ćemo smanjivanju nasilja u školi, a vi ćete se osjećati ugodno i sigurno. Naravno da među vama može doći do nesuglasica i sukoba, ali to moramo rješavati na nenasilan način.

Danas ćemo najprije naučiti razliku između zlostavljanja i sukoba. Da bismo nešto smatrali nasiljem, u smislu zlostavljanja, važna su tri ključna elementa, (ovo treba napisati na ploču jer će učenicima trebati prilikom analize situacija):

1. da nasilje traje dulje vrijeme (npr. nekoliko mjeseci ili dulje);
2. da jači napada slabijega (dakle, osoba koja trpi nasilje ne zna ili se ne može sama obraniti);
3. da osoba koja se nasilno ponaša čini to s namjerom da povrijedi drugu osobu (dakle, namjerno, a ne slučajno).

Sada ćete se podijeliti u pet grupa. Svaka grupa dobit će opis jedne situacije. Vaš je zadatak da zajednički analizirate tu situaciju, da odgovorite na postavljena pitanja i izaberete predstavnika koji će prezentirati vaš uradak.

Učenicima je potrebno dati 10-ak minuta da analiziraju situaciju koju su dobili, a zatim predstavnik grupe pročita situaciju i iznese njihova razmišljanja i ideje. Svi učenici iz razreda mogu se sa svojim idejama uključiti, bez obzira na to kojoj su grupi pripadali. Razrednik ima smjernice za analizu situacija kako bi se lakše snašao i poslao poruku koja je važna. Učenici svoje odgovore mogu napisati s druge strane ili na posebnome papiru.

Smjernice za razrednika (prema situacijama):

1. Ovo nije zlostavljanje jer ne traje dulje vrijeme (izoliran slučaj), Marko i Filip su podjednako snažni i Filip mu nije namjerno podmetnuo nogu. No ovaj događaj pretvorio se u sukob s elementima nasilja (tučnjava, vrijeđanje).
2. Ovo je tipičan oblik zlostavljanja: ruganje, podcjenjivanje, isključivanje iz društva. Ključni elementi - traje već nekoliko godina, učenici mu to rade namjerno, Denis je nemoćan u odnosu na cijeli razred.
3. Ovo nije zlostavljanje, nego sukob koji Sara i Tanja nisu znale riješiti na prihvatljiv način. Sara je zapravo ljuta i zbog toga je prekinula kontakt s Tanjom. Inicijativa bi trebala biti na Tanji. Ona bi se npr. trebala ispričati, kupiti joj novu bilježnicu i prepisati ono što je bilo u bilježnici (nadoknaditi štetu).
4. Ovo je tipičan oblik zlostavljanja - ruganje, isključivanje iz društva, pogrešno optuživanje. Ključni elementi: traje već 2 godine, učenici to rade namjerno, Ina je nemoćna da se sama obrani od cijelog razreda.
5. Ovo je u početku bilo pravo zlostavljanje, ali je Anja imala dovoljno snage da ne prihvati ulogu žrtve, već je smislila taktiku kako da se sama obrani. S jednim karate-zahvatom Anja je uspjela riješiti problem. No mnoge osobe koje trpe nasilje preslabe su da bi se same obranile te im je potrebna pomoć ostalih.

PORUKA: Kad god vidiš da netko trpi nasilje, razmisli što možeš učiniti da pomogneš toj osobi, a onda to i učini! Ne budi promatrač kojega nije briga!

Općenito: Što može učiniti osoba koju netko zlostavlja?

- Češće se zlostavlja one koji su mirni, sramežljivi, prestrašeni – nastoj hodati uzdignute glave, izgledati sigurno, ostati „hladne glave“.
- Pokušaj ignorirati onoga tko te pokuša zlostavljati. Ako vidi da te ne može povrijediti, možda i sam odustane.
- Gledaj ga u oči, reci mu da prestane i udalji se iz rizične situacije. Nemoj misliti da bježiš!
- Oni koji zlostavljaju vole vidjeti tvoj strah i suze pa pokušaj ne pokazivati osjećaje.
- Na nasilje ne uzvraćaj nasiljem! Netko će pomisliti da upravo ti izazivaš nevolje. Osim toga, napadač je obično jači.
- Ako te netko traži novac ili neki predmet, daj mu, da ti ne bi to nasilno oduzeo. Odmah poslije toga obrati se odraslima za pomoć.
- Izbjegavaj mjesta na kojima se osobe koje zlostavljaju najčešće pojavljuju ili budi u društvu drugih učenika ili odrasle osobe.
- Zapiši u dnevnik što ti se dogodilo i kakav je pritom osjećaj. Bit će ti poslije lakše nekomu se povjeriti.
- Nemoj patiti u tišini. Ispričaj odraslima (roditeljima, učiteljima, razredniku, pedagogu, psihologu...) što ti se događa. Njihova je dužnost da te zaštite. Ako ne kažeš što ti se događa, nitko ti ne može pomoći!

1. situacija:

Marko i Filip su učenici petog razreda. Do sada se nisu međusobno sukobljavali. Trčeći hodnikom za vrijeme odmora, Marko je zapao za Filipovu nogu i pao. Marko misli da mu je Filip namjerno podmetnuo nogu, a bilo je doista slučajno. Ne razmišljajući previše, Marko pljusne Filipa i kaže mu: "Idioote, što si mi to napravio? Mogao sam razbiti naočale!" Filip mu uzvrati šakom i poviče: "Ćoro, gledaj kud ideš!"

Odgovorite na ova pitanja:

- Je li ovo zlostavljanje ili sukob? Obrazložite svoj odgovor. Prepoznajete li neke elemente zlostavljanja?
- Što biste vi učinili da ste na Filipovu mjestu, a da ne budete nasilni? Navedite što više ideja.

2. situacija:

Denis je učenik sedmog razreda. Živi s roditeljima i dvojicom braće. Prije nekoliko godina doselili su se u Hrvatsku. Druge je nacionalnosti. Učenici iz razreda nikad ga nisu prihvatili. Nazivaju ga uvredljivim imenima koja vrijeđaju njegovu nacionalnu pripadnost. Već se pomalo počeo i

stidjeti svoga podrijetla. Često mu dobacuju komentare vezane uz njegovu odjeću i obuću koja nije neke poznate marke. Denis je sve nesigurniji. Ne zna više što bi odjenuo. Na odmoru je najčešće sam. Svi ga izbjegavaju. U posljedne vrijeme sve češće osjeća glavobolju i bolove u želucu zbog kojih izostaje iz škole. Denis nikomu nije rekao što mu se događa jer smatra da to nije muški. Misli da bi ga tada svi zvali "mimoza".

Odgovorite na ova pitanja:

- Je li to zlostavljanje? Obrazložite svoj odgovor - koje elemente zlostavljanja prepoznajete?
- Što bi Denis mogao učiniti da se zaštiti? Navedite što više ideja.
- Što mislite o Denisovoj šutnji? Što biste vi učinili da ste na Denisovu mjestu?

3. Situacija:

Sara i Tanja su učenice šestog razreda. Već šest godina idu u isti razred. Kuće su im udaljene nekih 300 metara te svakodnevno zajedno idu u školu i natrag. Jednoga dana Tanja je od Sare posudila bilježnicu da nešto prepiše, ali je Tanjina mlađa sestra išarala i isparala bilježnicu koju je Tanja neoprezno ostavila na stolu. Sara se naljutila i već tjedan dana izbjegava svaki kontakt s Tanjom. Ignorira je. Ne želi se s njom više družiti. Kada prođe pokraj nje, pravi se kao da je ne vidi.

Odgovorite na ova pitanja:

- Je li to zlostavljanje ili sukob? Obrazložite svoj odgovor.
- Prepoznajete li neke elemente nasilja i koje?
- Kako biste riješili ovu situaciju, a da ne budete nasilni?

4. situacija:

Ina je učenica osmog razreda. Osrednji je učenik. Živi u seoskoj sredini, gdje svatko o svakome sve zna. Već dvije godine nitko se s njom ne želi družiti jer joj je otac alkoholičar. Često se oko njihove kuće okupljaju susjedi jer je otac prebučan, više na njih, psuje i slično. Ina se već pomirila s tim da nije dobro društvo za učenike iz razreda. Često joj govore ružne, podrugljive riječi koje ju bole. Tješila ju je pomisao da će uskoro završiti osnovnu školu te doći u srednju, gdje nitko o nikome neće znati ništa. Živjela je za taj novi početak. Međutim, prije nekoliko dana, uoči Božića, učenici su istopili svijeću i rastopljeni vosak stavili profesorici na sjedalicu. Na kraju su optužili Inu da je ona to učinila. Povrijeđena, Ina se rasplakala i ispričala razrednici sve što joj se događa. Na razredničino pitanje zašto joj to nije rekla prije, odgovorila je da bi tada učenici prema njoj bili još gori jer ih je izdala. Već sada se pribjava reakcije učenika kad se nakon polugodišta vrati u školu.

Odgovorite na ova pitanja:

- Je li to zlostavljanje? Obrazložite svoj odgovor - koje elemente zlostavljanja prepoznajete?
- Što bi Ina mogla učiniti da se zaštiti od ruganja i isključivanja? Navedite što više ideja.
- Tko bi Ini najviše mogao pomoći i na koji način?

5. situacija:

Anja je učenica šestog razreda. Malo je deblja od svojih vršnjaka. Već dvije godine jedan učenik iz razreda, Ante, stalno je zadirkuje. Govori joj da je "debela prasica". Usto je štipa, gura i ismijava. Učenicima iz razreda to je zabavno i smiješno, kao i Anti. Razmišljajući kako da se zaštiti i ojača svoju obranu, smislila je taktiku. Upisala se na karate, a da učenici iz razreda o tome ništa nisu znali. Čim je naučila nekoliko zahvata, osjećala se sigurnije, jače. Jednoga dana Ante je kao i obično prišao Anji i rekao: "Bog, debela prasice." U jednom potezu Anja je prebacila Antu preko koljena i srušila ga na pod. Svi su se smijali i navijali: "A-nja! A-nja!" Ante se posramljen povukao. Nikada više nije zadirkivao Anju. A Anja je bila ponosna jer je uspješno prekinula zadirkivanje i jer su je napokon pustili na miru.

Odgovorite na ova pitanja:

- Je li to zlostavljanje? Obrazložite svoj odgovor - koje elemente zlostavljanja prepoznajete?
- Što mislite o Anjinoj taktici?
- Zbog čega je učenicima iz razreda Antino ponašanje bilo zabavno?

Literatura:

- Field, E. M.: Živjeti bez nasilja, Naklada Kosinj, Zagreb, 2004.
- Kovačević, H., Buljan-Flander, G.: Zašto baš ja?, Znanje, Zagreb, 2005.
- Maleš, D., Stričević, I.: Bez straha u školu, Udruga Djeca prva, Zagreb, 2004.
- Maleš, D., Stričević, I.: Zlostavljanje među učenicima može se spriječiti, Udruga Djeca prva, Zagreb, 2005.
- Pregrad, J.: Priručnik - Projekt Za sigurno i poticajno okruženje u školama, Ured UNICEF-a za Hrvatsku, Zagreb, 2007.
- Rondina, C.: Ogovaranje - Učini nešto prije nego glasina krene, Mosta, Zagreb, 2006.
- Slavens, E.: Pritisak vršnjaka - Učini nešto da ostaneš svoj, Mosta, Zagreb, 2006.
- Slavens, E.: Nasilništvo – Učini nešto prije nego zagusti, Mosta, Zagreb, 2006.